

I N F O R M A C I J A
o uzrocima eksplozije u magacinu "GAJ"
vlasništvo JP "Aerodrom", Visoko

U Radovlju kod Visokog, u mjestu zvanom "GAJ", dana 03.11.1994.godine, u 8,45 časova, dogodila se eksplozija u magacinu za opšte potrebe Javnog preduzeća "Aerodrom", Visoko ("AV" Visoko), u kojem je pored tehničke robe i prehrambenih proizvoda bio uskladišten eksploziv.

Eksplozija je u potpunosti razrušila ukopani betonski objekat sa armirano-betonskom pločom i tom prilikom smrtno su stradala četiri pripadnika ARBiH mobilisane na izgradnji objekta "AV" Visoko, a lakše tjelesne povrede zadobio je jedan pripadnik ARBiH koji se za vrijeme eksplozije nalazio na stražarskom mjestu.

Eksplozijom su oštećene privatne porodične kuće, locirane u prečniku od oko 400 metara od magacina.

Utvrđeno je da je u skladištu "GAJ" dana, 21.10.1994.godine uskladišten " namjenski eksploziv D-1***", proizveden u DD "Polihem" Tuzla u količini od 2.700 kg, kao i inicijalna sredstva dobijena od "Rudnika srednje Bosne" - "Rudnik" Kakanj.

Do dana eksplozije na gradilištu "AV" Visoko utrošeno je 1.000 kg pomenutog eksploziva, dok je 26.10.1994.godine za potrebe "Elektroprivrede BiH" istim ustupljeno 70 kg eksploziva.

Ostatak eksploziva u količini od 1.630 kg ostao je u magacinu, od čega je dio eksplodirao, dok je dio pripremljenog pakovanja eksploziva za miniranje, ostao eksplozijom neaktiviran u objektu.

Eksploziv je nabavljen iz magacina DP "Kovina" i uskladišten u nenamjensko skladište "AV" Visoko s ciljem da se prepakuje i pripremi za miniranje lapora na gradilištu aerodroma.

Za poslove pripreme miniranja ugovorom*** angažovano je PP "Rudex" iz Kaknja sa obavezom da izvrši radove bušenja minskih polja. U ovom aktu nisu definisane radnje pripreme i aktiviranja eksploziva na minskim poljima, što je u dva navrata i urađeno uz angažovanje palioca mina "Rudnika" Kakanj. Na pripremi prepakiranja eksploziva iz metalnih buradi pakovanja od 50 i 70 kg u PVC vrećice angažovani su u dva navrata poginuli radnici koji nisu posjedovali odgovarajuću stručnost i znanje za rukovanje sa eksplozivnim materijalima.

PP "Rudex", Kakanj analogno nepotpisanim ugovorom izbušio je minsko polje za treće miniranje za koje je trebalo obezbijediti 1.000 m detonirajućeg štapina koji je nedostajao da bi se izvršilo miniranje i prepakovati 1.000 kg eksploziva.

Obavezu pripreme 1.000 kg eksploziva i nabavki inicirajućih sredstava preuzeo je naručilac radova, odnosno "AV" Visoko.

* Hanjalić Adnan, sin Murata, rođen 19.07.1968.godine u Visokom
Ibrišević Edin, sin Ibrahima, rođen 29.11.1976.godine u Visokom
Ohran Almir, sin Redžiba, rođen 11.06.1975.godine u Visokom
Valjevac Irfan, sin Hajrudina, rođen 11.07.1976.godine u Visokom

** Eksploziv je napravljen na bazi natrijev hlorata, vrlo osjetljiv na udar, trenje, toplotu, djelovanje sumporne kiseline i dr.

*** Nepotpisan i neprotokolisan ugovor između naručioca radova JP "Aerodrom" Visoko i izvođača radova PP "Rudex" Kakanj, od 18.10.94.g.

U ruševinama magacina pronađeno je neeksplozivno oko 400 kg prepakiranog eksploziva, pripremljenog za upotrebu aktiviranja na minskim poljima. Priprema prepakiranja eksploziva vršena je 01. i 02. 11. 1994. godine od strane nastradalih pred prostorom magacina, a pripremljeni eksploziv u količini od 400 kg ponovo je vraćen u magacin.

Dana 03.11.1994. god. u jutarnjim satima u magacinu su boravili Hanjalić Adnan, Ibrišević Edin, Obran Almir i Valjevac Irfan, gdje su nastavili radove na pripremi i prepakiranju eksploziva za potrebe miniranja zabušenog minskog polja.

Prema dosadašnjim saznanjima do eksplozije je došlo pri manipulisanju sa eksplozivom, našto ukazuju povrede na unesrećenim, sredstva sa kojima su radili, te pronađeni tragovi.

Daljim radom na utvrđivanju i dokumentovanju propusta lica koja su omogućila nepropisan rad došlo je do sljedećih saznanja:

- da je eksploziv namijenjen namjenskoj proizvodnji, ustupljen za potrebe "AV" Visoko od strane Glavnog logističkog centra Štaba Vrhovne komande ARBiH (GloC ŠVK) što je u suprotnosti sa Naredbom Ministarstva energetike i industrije R BiH - Direkcije za kontrolu vojne proizvodnje broj 06-87-789/94 od 07.10.1994. godine upućen prema Uredu Tuzla, Uredu Jablanica, Uredu Zenica, Uredu Sarajevo, Ministarstvu odbrane - Upravi za logistiku, ŠVK - načelniku za logistiku, Ministarstvu odbrane - Uprava bezbjednosti, kojom se nalaže namjenskoj industriji i ostalim vezanim za ove projekte da se eksploziv "D-1" ne upotrebljava do daljnjeg uz obavezu da se isti propisno uskladišti i bezbjedno čuva.
- objekat magacina nije predviđen za skladištenje eksplozivnih materijala;
- magacin nema odobrenje nadležnog organa MUP, CSB ili SJB ;
- eksploziv je izdat Javnom preduzeću koje nije registrovano za djelatnost nabavke, prijevoza i upotrebe eksplozivnih materijala ;
- nadležna SJB Visoko nije obaviještena o izvlačenju eksplozivnih materijala iz skladišta MATRES-a i prijevozu do skladišta JP "Aerodrom", Visoko odnosno o uskladištenju u skladištu "GAJ" u Paljicima ;
- izuzeti eksploziv iz skladišta MATRES-a je eksploziv iz namjenske proizvodnje (nije privredni) pod oznakom "namjenski eksploziv D-1" proizvođača DD "Polihem" Tuzla - Pogon "D" sa priloženim uputstvom o upotrebi ;
- poslovi skladištenja i manipulacije sa rinfuznim eksplozivom uskladištenim u magacinu, a naročito poslove "patroniranja" (pravljenje tzv. "salame") u polivinilskim kesicama radili su radnici naizmjenično u smjenama bez ikakve obuke, potrebnih uputstava i znanja o eksplozivnim materijama ;
- ne postoje nikakva normativna akta iz zaštite od požara i obezbjeđenja objekata u kojim su skladištene eksplozivne materije, kao što su :
 - a) Plan zaštite od požara ;
 - b) Odluka o zaštiti od požara ;
 - c) Uputstva o radu sa eksplozivnim materijama, sa posebnom napomenom o odvojenom držanju eksploziva od inicijalnih sredstava ;
 - d) Nije sačinjen Plan obezbjeđenja i mjere zaštite od miniranja, kao ni Elaborat o radovima miniranja, mada to nije uticalo na eksploziju ;

- nije utvrđeno da li postoji građevinska dozvola za objekat na kome se desila eksplozija izdata od Ministarstva za urbanizam, građenje i zaštitu okoline R BiH ili eventualno nadležnog organa Opštine Visoko :

Navedeni nedostaci i propusti u suprotnosti su sa odredbama:

1. Zakona o zaštiti od požara ;
2. Zakona o prometu eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima ;
3. Zakona o prijevozu opasnih materija ;
4. Pravilnika o zaštiti na radu pri izradi eksploziva, baruta i manipulisanju eksplozivima i barutima ;
5. Pravilnika o tehničkim normativima i uslovima za projektovanje i izvođenje električnih postrojenja u prostorijama u kojima se radi sa eksplozivima.

Kako je već naglašeno, na objektu "Aerodrom", Visoko u izgradnji ne postoje normativni akti neophodni za normalan rad na izgradnji objekta, kao i akti koji svojim sadržajem obavezuju nosioce pojedinih djelatnosti u odgovornosti za svoj rad činjenja ili nečinjenja.

U Visokom, 07.11.1994.godine

RADNA GRUPA:
MUP R BiH, CSB Sarajevo i SJB Visoko